

POSTANOWIENIE

17 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marcin Krajewski

na posiedzeniu niejawnym 17 maja 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa A.Z. i J.S.

przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.

o zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej Banku spółki akcyjnej w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z 13 września 2022 r., V ACa 864/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od Banku spółki akcyjnej w W. na rzecz A.Z i J.S.**
po 1350 zł zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 13 września 2022 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie, na skutek apelacji obu stron, zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 7 października 2021 r. w ten sposób, że zasądził od pozwanego na rzecz powodów 67 656,54 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 6 maja 2017 r. do dnia zapłaty, w pozostałej części apelację powodów oddalił oraz oddalił apelację pozwanego.

Pozwany wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z 13 września 2022 r., zaskarżając go w części. Wskazał, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.).

Formułowane przez pozwanego zagadnienia prawne dotyczyły możliwości uznania całej umowy kredytu za nieważną, gdy za niedozwolone zostały uznane jedynie klauzule spreadowe, przy jednoczesnym braku niedozwolonego charakteru klauzul ryzyka, oraz problemu uznania kredytu indeksowanego lub denominowanego za kredyt złotowy, mimo że w tzw. ustawie antyspreadowej przyznano kredytobiorcom możliwość spłaty rat bezpośrednio w walucie obcej, co eliminuje konieczność sięgania do klauzul przeliczeniowych.

Jako przepisy wymagające dokonania wykładni skarżący wskazał: art. 2 oraz art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, art. 65, 354, 358 § 2, art. 385¹ k.c., art. 69 ust. 3 Prawa bankowego oraz art. 481 § 1 w zw. z art. 455 k.c.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powodowie wniesli m.in. o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Skarga kasacyjna stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, którego celem jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa, usunięcie z obrotu prawnych orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych. Ograniczenie przesłanek do czterech ma zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest uzasadnione jedynie w sprawach, w których mogą być zrealizowane te funkcje, a skarga kasacyjna nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej sprawie.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. może być wyłącznie problem o charakterze prawnym, a nie faktycznym lub wynikającym ze stwierdzonych przez skarżącego uchybień sądu. Jego

rozstrzygnięcie powinno stwarzać realne i poważne trudności, mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, na tle której zostało sformułowane, a także innych potencjalnych lub rzeczywiście toczących się spraw. Skarżący powinien w tym przypadku przedstawić pogłębioną argumentację. Zagadnienie prawne nie może odnosić się do subiektywnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego (zob. np. postanowienia SN: z 16 maja 2018 r., II CSK 15/18; z 24 kwietnia 2018 r., IV CSK 552/17; z 19 kwietnia 2018 r., I CSK 709/17; z 10 kwietnia 2018 r., I CSK 733/17). Powinno ono zostać sformułowane na tle dokonanych przez sąd ustaleń faktycznych, a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny, tak aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się wyłącznie do samej subsumpcji stanu faktycznego i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (zob. postanowienia SN z 31 października 2023 r., I CSK 4205/22, i z 16 listopada 2023 r., I CSK 3355/23).

Odnosząc się do formułowanych przez skarżącego zagadnień prawnych, należy podkreślić, że każde z nich znalazło już rozstrzygnięcie w orzecznictwie Sądu Najwyższego, przez co nie mają waloru istotnych. W szczególności w orzecznictwie Sądu Najwyższego ustalono, iż między klauzulami ryzyka walutowego i spreadu walutowego występuje ściśle powiązanie (zob. wyrok SN z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22, i postanowienia SN z 29 września 2023 r., I CSK 6848/22, i z 5 października 2023 r., I CSK 355/23). Ponadto w uchwale pełnego składu Izby Cywilnej SN z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, Sąd Najwyższy przyjął w punkcie 2, że w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie, co uniemożliwia uznanie za abuzywną tzw. klauzuli spreadu walutowego, przy zachowaniu skuteczności klauzuli ryzyka. Zgodnie z art. 87 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym uchwała ta ma moc zasady prawnej i wiąże Sąd Najwyższy w niniejszej sprawie. W orzecznictwie jednolicie przyjęto także, że postanowienia umowy, określające zarówno zasady przeliczenia kwoty udzielonego kredytu na złotówki przy wypłacie kredytu, jak i spłacanych rat na walutę obcą, pozwalające bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej, mają charakter niedozwolonych postanowień umownych i nie

wiążą konsumenta (zob. wyroki SN z 7 listopada 2019 r., IV CSK 13/19, i z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21).

Przechodząc do problemu konsekwencji wejścia w życie tzw. ustawy antyspreadowej i umożliwienia spłaty kredytu bezpośrednio w walucie obcej, wskazać należy, iż samo wejście w życie wskazanej ustawy, którą dodano ustęp 3 do art. 69 Prawa bankowego nie wpłynęło na ocenę abuzywności postanowień umów kredytu zawartych wcześniej oraz konsekwencji prawnych wynikających z tej oceny (zob. wyroki SN: z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18. OSNC-ZD 2021, nr B, poz. 20, z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, i z 287 października 2022 r., II CSKP 894/22). Stworzyło jedynie podstawy do zmiany postanowień umowy co do sposobu waloryzacji na przyszłość niespłaconych jeszcze rat kredytu. Oceny abuzywności postanowienia umownego dokonuje się natomiast według stanu z chwili zawarcia umowy, a nie następczo (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów SN z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2).

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wskazania przepisu prawa, którego wykładnia budzi wątpliwości, określenia zakresu koniecznej wykładni, podania, na czym polegają wątpliwości związane z rozumieniem przepisu oraz przedstawienia argumentacji przemawiającej za tym, że mają one rzeczywisty i poważny charakter, nie należą zaś do zwykłych wątpliwości związanych z procesem stosowania prawa. Wymagane jest także wykazanie, że treść i znaczenie przepisu nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 listopada 2023 r., I CSK 4931/22). Jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest także wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (zob. postanowienie SN z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, z 30 listopada 2023 r., I CSK 200/23, z 30 listopada 2023 r., I CSK 291/23).

W niniejszej sprawie nie ma potrzeby odnoszenia się do każdego z powoływanych w ramach podstawy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. przepisów. Część z przedstawionych wyżej rozważań w odpowiedzi na sformułowane przez skarżącego zagadnienia prawne dotyczy tych samych kwestii i dowodzi, iż wykładnia powoływanych przez skarżącego przepisów nie budzi w orzecznictwie wątpliwości. Odniesienia się wymagają dwie kwestie.

Skarżący wskazuje na możliwość zastępowania wyeliminowanej klauzuli spreadowej przepisami dyspozytywnymi. Na tym tle w pierwszej kolejności należy zauważyć, że zgodnie z punktem 1 przywoływanej wyżej uchwały z 25 kwietnia 2024 r. w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów.

Niezależnie od powyższego wskazać należy, że także zgodnie z uprzednio dominującym orzecznictwem Sądu Najwyższego odnoszącym się do postanowień niedozwolonych stosowanych w umowach kredytu denominowanego i indeksowanego, do umowy nie może mieć zastosowania art. 358 § 2 k.c. (zob. wyroki: z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 48; z 28 września 2022 r., II CSKP 412/22; z 31 stycznia 2023 r., II CSKP 1200/22; z 7 lutego 2023 r., II CSKP 1334/22; z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22; z 17 marca 2023 r., II CSKP 924/22, z 5 kwietnia 2023 r., II CSKP 1477/22, i z 18 października 2023 r., II CSKP 122/23).

Aktualnie nie można również uznać, aby wykładni wymagała kwestia daty początkowej naliczania odsetek. W kwestii rozpoczęcia biegu przedawnienia roszczeń banku wypowiedział się Sąd Najwyższy w punkcie 4 powoływanej już wyżej uchwały z 25 kwietnia 2024 r, wskazując, że bieg roszczenia banku o zwrot kwot wypłaconych z tytułu kredytu rozpoczyna się co do zasady od dnia następującego po dniu, w którym kredytobiorca zakwestionował względem banku wiążące postanowieniami umowy. Nie stanowi to wprowadzie wprost odpowiedzi na pytanie, od kiedy odsetek może żądać kredytobiorca, jednak pośrednio można

z tego wywieść wniosek, że wymagalność roszczeń kredytobiorcy o zwrot nienależnego świadczenia może się rozpocząć w tej samej dacie. W szczególności do rozpoczęcia tej wymagalności nie jest konieczne złożenie przez kredytobiorcę żadnego sformalizowanego oświadczenia przed odpowiednim organem, a przyjęcia konieczności złożenia takiego oświadczenia pozostawałoby w sprzeczności z jednolitym orzecznictwem TSUE. W niniejszej sprawie powodowie pismem z 1 sierpnia 2016 r. (k. 23-24) wezwali pozwanego „do zapłaty i usunięcia naruszenia prawa”, gdzie oświadczyli, że są świadomi niedozwolonego charakteru klauzul odwołujących się do kursu franka z tabeli banku oraz żądają różnicy między sumą spłaconych rat a sumą, którą spłaciliby, gdyby nie wiązały ich klauzule indeksacyjne. Mając na względzie treść przywołanej uchwały, odsetki za opóźnienie od zasądzonej od pozwanego kwoty mogły zostać naliczone nawet od daty wcześniejszej niż po upływie 14 dni od doręczenia odpis pozwu. Jedynie na marginesie należy wspomnieć, że odpis pozwu został doręczony pozwanemu 22 maja 2017 r., zatem 14-dniowy termin upływał 5 czerwca 2017 r., a odsetki, przyjmując tok rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji, powinny zostać naliczone od 6 czerwca, a nie 6 maja 2017 r.

Z tych przyczyn należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1, 3 i 4 oraz art. 99 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 6 oraz § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych. Suma zwrotu została rozdzielona na powodów w częściach równych (zob. uchwałę SN z 16 listopada 2023 r., III CZP 54/23).

(E.M.)

[ms]

